

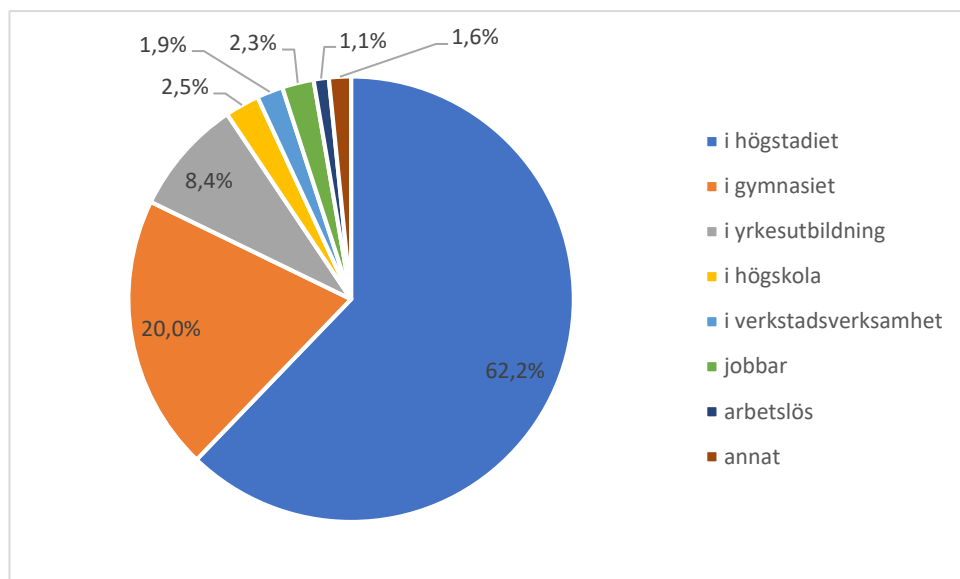
Hörande av unga inom det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik 2022

Sammanfattning av rapporten

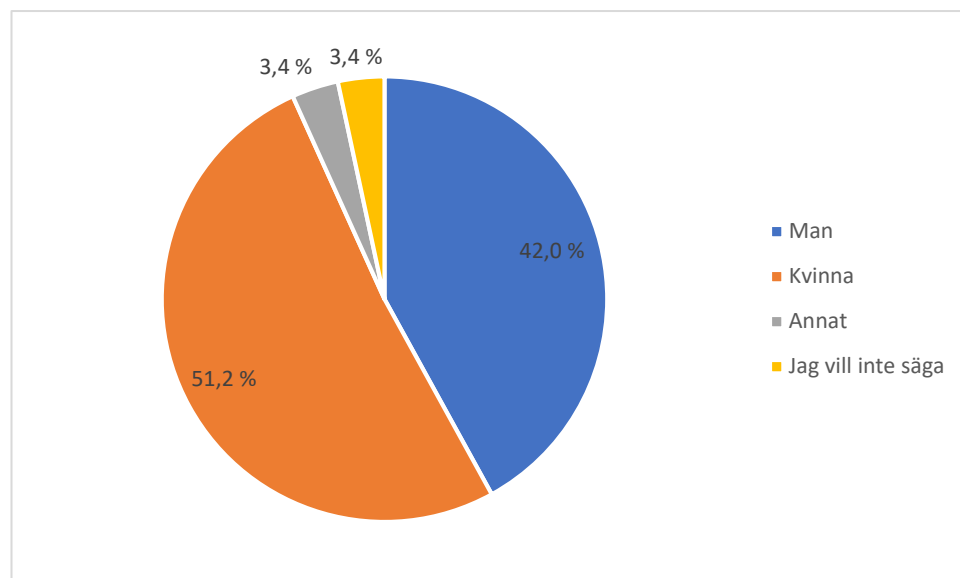
Mellan hösten 2022 och våren 2023 genomförde undervisnings- och kulturministeriet och Kompetenscentret för ungas delaktighet ett riksomfattande hörande av unga. Genom hörandet utreddes de ungas tankar om samhällsliga utmaningar som behöver lösas i Finland och om saker som medför välfärd för unga. Resultaten från hörandet kommer att användas som stöd för beredningsarbetet för det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik på våren 2023.

Hörandet riktades till unga i åldern 13–25 år. De unga kunde påverka genom att svara på en enkät. Enkäten fanns tillgänglig på svenska, finska, engelska och ryska. Enkäten besvarades av 7 081 respondenter från olika delar av Finland. Förutom enkäten ordnades också 24 workshoppar för unga. Workshopparna ordnades i högstudier, gymnasier, yrkesläroanstalter samt ungdomsverkstäder på svenska och finska. Cirka 350 ungdomar deltog i workshopparna.

Enkättagarnas livssituation.

Könsfördelning bland enkätdeltagarna.

De unga anser att klimatförändringen, de ungas psykiska kris samt jämställdhet och likabehandling är de viktigaste utmaningarna som behöver åtgärdas.

I enkätsvaren framhävs att unga anser att klimatförändringen, marginalisering bland unga samt det världspolitiska läget är de utmaningar som det är viktigast att åtgärda i Finland. De unga ser också jämställdhet och likabehandling samt de ungas psykiska kris som viktiga utmaningar som kräver en lösning. En fjärdedel av enkätdeltagarna nämner jämställdheten och likabehandlingen bland de tre viktigaste utmaningarna. 21 procent av deltagarna nämner tillgången till hälsovårdstjänster som en av de tre viktigaste utmaningarna.

Klimatförändringen och att bevara naturen	41 %
Marginalisering bland unga	31 %
Det världspolitiska läget	27 %
Jämställdhet och likabehandling	25 %
De ungas sysselsättning och arbetsliv	22 %
Tillgången till hälsovårdstjänster	21 %

Välj de tre (3) utmaningar som du tycker är viktigast att lösa i Finland. Antal respondenter 7 081. Antal svar som valdes 20 064. Tabell 1: Fenomenen som oftast nämndes bland de tre viktigaste utmaningarna som behöver lösas.

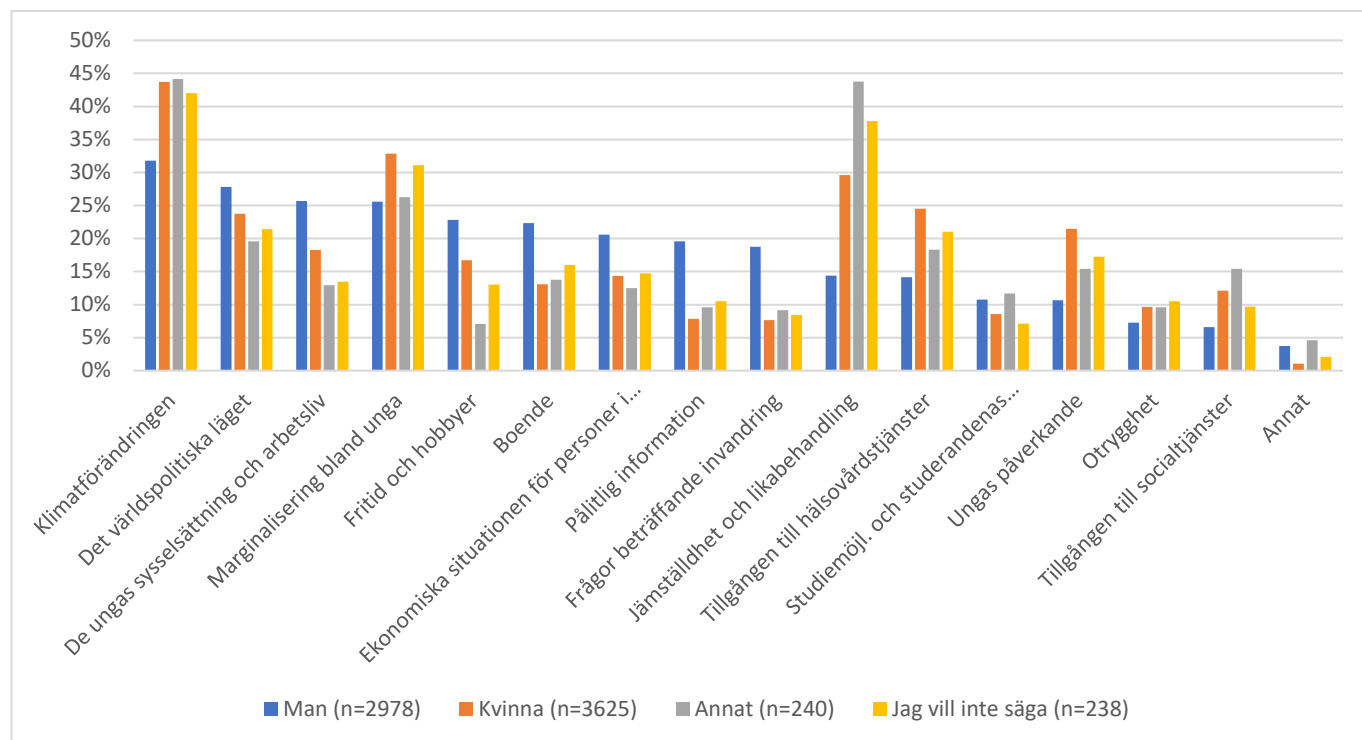
När enkätdeltagarna ombads att välja ett problem som de skulle lösa i Finland upprepades jämställdhet och likabehandling, stigande priser och psykiska problem bland unga och tillgången till mentalvårdstjänster oftast i de öppna svaren:

- Jämställdhet och likabehandling (**nämndes 521 gånger**),
- Stigande priser, höga skatter och statens ekonomiska situation (**nämndes 484 gånger**)
- Psykiska problem bland unga och tillgången till hälsovårdstjänster (**nämndes 463 gånger**).
- Klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald (**nämndes 347 gånger**)
- Marginalisering, ensamhet och missbruksproblem bland unga (**nämndes 296 gånger**)

De viktigaste utmaningarna att lösa i Finland enligt respondentens kön

Jämställdhet och likabehandling nämns betydligt oftare bland de viktigaste utmaningarna av flickor (31 %) och personer som tillhör könsminoriteter (alternativet "annat" 48 % och "jag vill inte säga" 39 %) än av pojkar (15 %). I pojkarnas svar nämns klimatförändringen (33 %), det världspolitiska läget (28 %) samt sysselsättning och arbetsliv (26 %) oftast bland de tre viktigaste utmaningarna som behöver lösas. Hos flickor och personer som tillhör könsminoriteter nämndes klimatförändringen, jämställdhet och likabehandling samt marginalisering bland unga oftast bland de tre viktigaste utmaningarna.

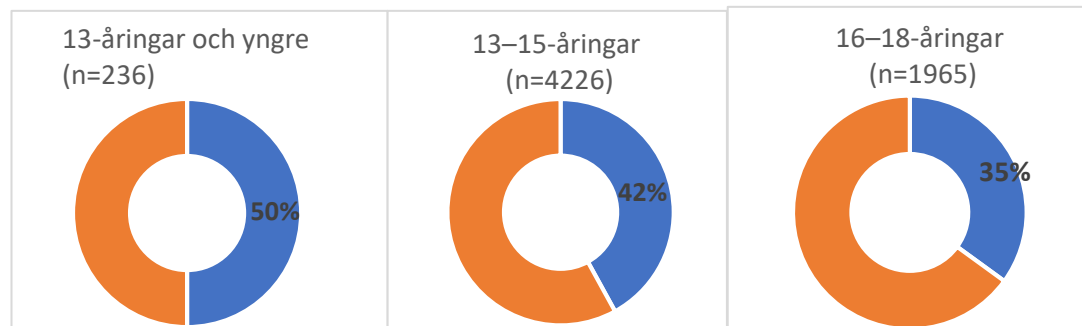
De tre viktigaste utmaningarna som behöver lösas enligt kön. Antal respondenter n 7 081, antal svar som valdes 20 064.

Från barn under 13 år upp till 18-åringar lyfts klimatförändringen oftast fram bland de viktigaste utmaningarna, medan de äldre åldersgrupperna betonar sysselsättning och arbetsliv.

Enligt enkätens yngsta åldersklasser är klimatförändringen en av de viktigaste utmaningarna som behöver lösas i Finland. Hälften av respondenterna under 13 år lyfter fram klimatförändringen som en av de tre viktigaste utmaningarna. Också 42 procent av respondenterna i åldern 13–15 och 35 procent av respondenterna i åldern 16–18 nämner klimatförändringen som en av de tre viktigaste utmaningarna som behöver lösas.

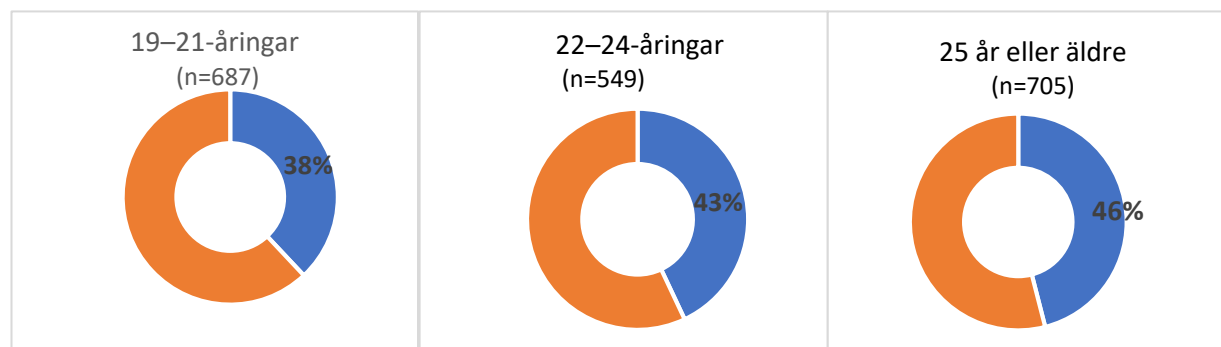
Andelen av respondenterna som nämnde klimatförändringen bland de tre viktigaste utmaningarna som behöver lösas:

I de yngre åldersklassernas svar var marginalisering bland unga den vanligaste utmaningen som nämndes bland de tre viktigaste vid sidan om klimatförändringen. 24 procent av respondenterna under 13 år, 28 procent av 13–15-åringarna och 30 procent av 16–18-åringarna lyfter fram marginalisering bland unga som en av de tre viktigaste utmaningarna som behöver lösas. Dessutom anses jämställdhet och likabehandling som en viktig utmaning som behöver lösas. 29 procent av respondenterna under 13 år, 25 procent av 13–15-åringarna och 26 procent av 16–18-åringarna lyfter fram denna utmaning bland de tre viktigaste.

Ungas sysselsättning och arbetsliv upprepas oftast av de äldre åldersklasserna. 38 procent av 19–21-åringar, 43 procent av 22–24-åringar och 46 procent av 25 år fyllda respondenter nämner sysselsättningen och arbetslivet bland de tre viktigaste utmaningarna som behöver lösas.

Andelen av respondenterna som nämnde ungas sysselsättning och arbetsliv bland de tre viktigaste utmaningarna som behöver lösas:

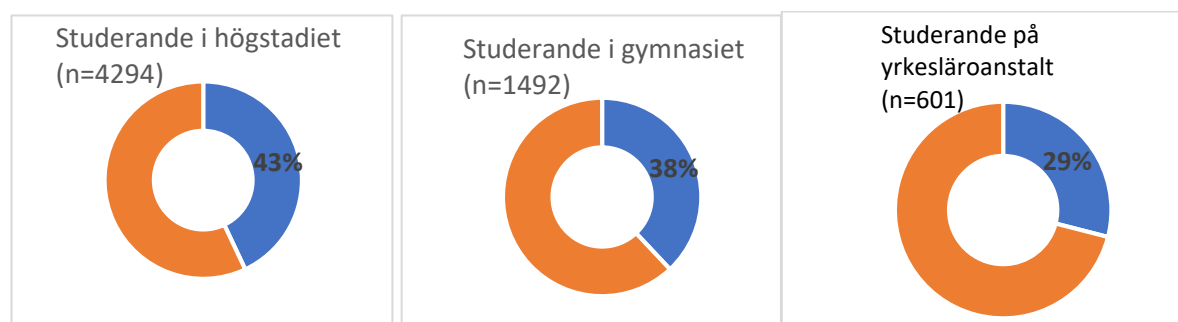
Det världspolitiska läget och otryggheten lyfts fram i 19–25-åringarnas svar. 36 procent av 19–21-åringar, 32 procent av 22–24-åringar och 39 procent av 25 år fyllda respondenter nämner det världspolitiska läget bland de tre viktigaste utmaningarna som behöver lösas. Beträffande tryggheten anser 32 procent av 19–21-åringarna, 38 procent av 22–24-åringarna och 38

procent av 25 år fyllda att otrygghet är en viktig utmaning. I enkäten avser otrygghet att man inte kan agera fritt i Finland utan rädsla för att hamna i en olycka eller utsättas för våld, trakasserier eller mobbning.

Respondenter som studerar i gymnasiet nämner oftast klimatförändringen bland de viktigaste problemen, medan unga som studerar på yrkesläroanstalt oftast nämner utslagning.

I svaren från respondenterna i högstadiet och gymnasiet upprepas klimatförändringen mest bland de tre viktigaste utmaningarna. 43 procent av högstadieeleverna och 38 procent av gymnasieeleverna som besvarade enkäten nämnde klimatförändringen bland de tre viktigaste utmaningarna som behöver lösas. 29 procent av respondenterna som studerar på yrkesläroanstalter nämnde klimatförändringen bland de tre viktigaste utmaningarna.

Andelen av respondenterna som nämnde klimatförändringen bland de tre viktigaste utmaningarna som behöver lösas:

Övriga utmaningar som högstadielever ofta nämnde bland de tre viktigaste var det världspolitiska läget (29 % av respondenterna), marginalisering bland unga (28 % av respondenterna) samt jämställdhet och likabehandling (26 % av respondenterna).

Andra utmaningar som upprepades ofta bland gymnasieelever var marginalisering bland unga (29 % av respondenterna), studiemöjligheter och studerandenas välbefinnande (27 % av respondenterna), jämställdhet och likabehandling (26 % av respondenterna) samt tillgången till hälsovårdstjänster (26 % av respondenterna).

Respondenterna som studerar i yrkesläroanstalter nämnde oftast marginalisering bland unga bland de viktigaste utmaningarna. 31 procent, alltså cirka en tredjedel, av respondenterna som studerar på yrkesläroanstalt såg marginalisering som en av de viktigaste utmaningarna. Förutom marginalisering av unga och klimatförändringen nämnde respondenterna som studerar på yrkesläroanstalt ungas sysselsättning och arbetsliv (27 % av respondenterna) samt jämställdhet och likabehandling (25 % av respondenterna) bland de tre viktigaste utmaningarna som behöver lösas.

Respondenter som studerar på högskolenivå (n=177) nämnde oftast det världspolitiska läget (54 % av respondenterna), otrygghet (42 % av respondenterna), ungas sysselsättning och arbetsliv (34 % av respondenterna), ungas påverkande (29 %

av respondenterna) samt studiemöjligheter och studerandenas välbefinnande (21 % av respondenterna) bland de viktigaste utmaningarna som behöver lösas.

Respondenterna som deltar i verkstadsverksamhet (n=141) nämnde oftast ungas sysselsättning och arbetsliv (49 % av respondenterna), boende (35 % av respondenterna) samt klimatförändringen (26 % av respondenterna) bland de tre viktigaste utmaningarna.

Respondenterna som jobbar (n=164) samt de som är arbetslösa (n=72) nämnde oftast ungas sysselsättning och arbetsliv bland de tre viktigaste utmaningarna. 42 procent av respondenterna som jobbar och 40 procent av de arbetslösa respondenterna nämnde sysselsättningen som en av utmaningarna som behöver lösas. Andra utmaningar som respondenterna som jobbar nämnde oftast var det världspolitiska läget (35 % av respondenterna) samt otrygghet (33 % av respondenterna). Bland de tre viktigaste utmaningarna som arbetslösa respondenter vill lösa fanns förutom arbetslöshet också klimatförändringen (32 % av respondenterna) och boende (29 % av respondenterna).

Övriga respondenter (n=128) lyfte oftast fram den ekonomiska situationen för personer i Finland (34 % av respondenterna) samt fritid och hobbyer (23 % av respondenterna) bland utmaningarna som behöver lösas. De som valde alternativet "Annat, vad?" i enkäten var ofta personer som studerar i lågstadiet, studerar till kombiexamen på andra stadiet, eller som står utanför arbete och studier.

De ungas hälsningar till beslutsfattarna betonar att man måste vidta åtgärder för att stoppa klimatförändringen och att det behövs bättre stöd från vuxna i de ungas vardag.

I de inkluderande workshopparna bads de unga att i små grupper lyfta fram ett problem som relaterar till ett tema och som de tycker är viktigt. Efter det behandlade deltagarna problemets orsaker och konsekvenser med metoden Problemträd. De skapade också en vision för en idealvärld där problemet inte existerar. Efter att ha analyserat problemet fick grupperna skicka hälsningar till beslutsfattarna beträffande temat i stil med en demonstration.

Temana:

- Hur kan vi tillsammans lösa klimatkrisen?
- Hur ser de ungas gemenskapliga värld ut i framtiden?
- Vad består en ung persons goda hälsa av?
- Hur ser de ungas jämlika och jämställda Finland ut?
- Hur ser de ungas sysselsättning och arbetsliv ut i framtiden?
- Hur kan man förbättra de ungas ekonomiska situation?

Hur kan vi tillsammans lösa klimatkrisen?

Klimatförändringen orsakar de unga rädsla och oro. När ungdomarna frågades om vad de kommer att tänka på i fråga om klimatförändringen var ångest det som upprepades mest. Ungdomarna kan identifiera klimatförändringens globala konsekvenser (havsnivåhöjning, torka, naturkatastrofer, utrotning) och också att ekonomin ofta prioriteras över klimatet. Människornas likgiltighet för klimatförändringen nämndes också under workshopparna.

Det tydliga budskapet till beslutsfattarna från de unga som deltog i workshopparna var att de måste övergå från tal till konkreta åtgärder för att stoppa klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald. Det är redan bråttom med klimatåtgärderna. Dagens beslutfattares beslut bygger de framtida vuxnas värld.

Ett urval av meddelandena från workshopparna:

"Jag hoppas att beslutsfattarna lyssnar med öronen på helspänn till våra åsikter, eftersom de bygger den värld där vi unga och våra barnbarnsbarn måste kunna leva."

"Inse svårigheterna i andra delar av världen och hjälp andra att fatta!!!"

"Vi måste verkligen agera mot klimatförändringen och inte bara prata om det!"

Hur ser de ungas gemenskapliga värld ut i framtiden?

I workshopparna behandlades saker som medför gemenskapskänsla i de ungas liv och vad som utmanar denna känsla. Det som utmanar gemenskapskänslan i de ungas värld mest är mobbning, diskriminering och rasism. Mobbning sker i synnerhet i skolan och på sociala medier. De unga tycker att mobbningen ofta beror på enskilda personers illamående och på att människor inte förstår olikhet. I E-panelens diskussion nämndes också känslan av att vuxna ibland förhåller sig nedvärderande gentemot mobbning.

Workshopparnas upprepade budskap krävde att man måste ingripa i mobbning och att straffen för mobbning kunde skärpas. Föräldrar borde också ges mer stöd i att uppfostra sina barn. Det kan vara svårt att ingripa i mobbning som sker på sociala medier, men situationen kunde förbättras till exempel med striktare instruktioner om hur man ska agera på sociala medier. Under workshopparna och E-panelens diskussion lyftes det också fram att man borde förbättra färdigheterna hos vuxna som arbetar med unga att ingripa i mobbning.

"Rasistiska föräldrar uppfostrar rasistiska barn"

"Saken borde diskuteras mer i skolan och hemma"

"Jag funderar på hur vuxna förhåller sig till saken t.ex. i skolvärlden, ibland har jag sett att de inte tar situationen på så stort allvar som de borde och saker sopas under mattan."

Vad består en ung persons goda hälsa av?

Workshopparna med hälsotema hade fokus på psykisk hälsa och tillgången till mentalvårdstjänster. Det som mest upprepades i de ungas tankar om hälsa var hur vanliga psykiska problem är och hur svårt det är att få hjälp. Psykiska problem oroar de unga, och de ser också hotet av marginalisering bland unga delvis som en följd av psykiska problem. Å andra sidan har den offentliga diskussion gått in på ämnet och stigmat som är kopplat till psykiska problem har minskat.

Som orsaker till psykiska problem nämndes ensamhet, mobbning, problem med skolgången och förhållanden samt utdragen trötthet. Skolan och oron för framtiden orsakar också stress. Mentalvårdstjänsterna anses vara svåra att nå, och de invecklade servicestigarna samt att man måste berätta samma sak till flera olika instanser gör det svårare att få hjälp. I workshopparna nämndes också att den som behöver hjälp ges ansvar för att få vård. Den som behöver hjälp måste själv veta var man kan få hjälp.

De unga som deltog i workshopparna anser att man måste ingripa i faktorer som orsakar stress, såsom skolrelaterad belastning. Hjälp borde vara lättare att få och det borde finnas mer vård med låg tröskel. Man måste också stöda gemenskapligheten bland unga och förebyggande tjänster.

"Bygg inte murar med pengar."

"Mer förebyggande tjänster med låg tröskel."

"Mer stöd för kortterapi och andra vårdformer med låg tröskel."

"Blanda bubblorna, bryt fördomarna."

"Stöd ungas gemenskapskänsla t.ex. genom att erbjuda hobbymöjligheter, i synnerhet i övergångsskeden."

Hur ser de ungas jämlika och jämställda Finland ut?

För de unga som deltog i workshopparna är jämställdhet och likabehandling viktiga och självklara saker. I de ungas värld utmanas jämställdheten och likabehandlingen av diskriminering (på grund av etnicitet, ålder, religion, funktionsnedsättning eller åsikter), av att man inte vågar eller vill hjälpa dem som råkat illa ut, och av att man inte godkänner människor så som de är (mobbning, lögn, hot, beaktande av mäns känslor).

Ungdomarnas budskap till beslutsfattarna är att jämställdheten borde förverkligas överallt. Man måste ingripa starkare i mobbning och diskriminering i de ungas liv, för då skulle jämställdheten och likabehandlingen förverkligas bättre.

Jämställdheten ska också förverkligas i arbetslivet (jämställdhet mellan könen i fråga om löner, uppmärksamhet bör fästas vid kvinnodominerade branscher) och inom försvaret (jämställd militärtjänst).

"Lika löner för alla kön!"

"Att utreda skälen till mobbning, vilka saker som orsakar mobbning. Jag tror att ensamma människor mobbar mer, så det vore bra om de hade bra kompisar som kunde hjälpa dem och säga till mobbaren att det är fel"

"Riksdagen och regeringen måste stifta en lag om jämställd militärtjänst. Hela åldersklassen till armén!"

Hur ser de ungas sysselsättning och arbetsliv ut i framtiden?

Ungdomarna som deltog i workshopparna såg det framtida arbetslivet som något spännande och osäkert. Arbetslivet kan vara splittrat och det kan vara svårt att få jobb. Arbete ger pengar, men å andra sidan kan arbetslivet också öka ens färdigheter, och man utvecklas medan man jobbar. Enligt ungdomarna är att få arbete den största utmaningen beträffande det egna framtida arbetslivet. De unga anser att orsakerna till detta är arbetsgivarnas för höga krav, nya människor, rädsla för sociala situationer samt arbetsgivarnas attityder gentemot unga människor. I workshopparna diskuterades erfarenheter av att ha svårigheter med att få jobb om man inte pratar finska så bra. Arbetsgivarna kräver för mycket finska när de söker arbetstagare. Workshopparnas deltagare har också upplevt diskriminering när de sökt arbete på grund av sitt namn. Lönen för arbetet och den framtida utkomsten orsakar oro, och i workshoppen diskuterades det om lönen kommer att räcka till för att leva.

Budskapet från ungdomarna som upprepades mest var att fördomar måste avskaffas från arbetslivet. Det anses vara viktigt att likabehandling uppnås i arbetslivet. Man kunde främja arbetsprövning på yrkesläroanstalterna till exempel genom att erbjuda "provskift" på arbetsplatser. Inom yrkesutbildningen krävs det förbättring i utbildningens kvalitet samt i uppmuntran och handledning till arbete.

"Invandrare och infödda finländare borde göra mer tillsammans."

"Övervaka att likabehandlingen förverkligas i arbetslivet och i att få bostad."

"Ett provskift på arbetsplatser för unga."

Hur kan man förbättra de ungas ekonomiska situation?

Den ekonomiska utkomsten väcker främst oro beträffande användningen av pengar och hur pengarna räcker till. De unga som deltog i workshopparna ansåg att orsakerna till de låga inkomsterna var oavlönade praktikperioder och att man inte hinner jobba vid sidan av studierna. I workshopparnas diskussioner påpekades också att vissa unga känner press att leva ett

”framgångsrikt” liv, vilket uppmuntrar dem att leva över sina tillgångar. En del förstår inte nödvändigtvis pengarnas värde eller vilken inverkan snabblån kan ha. Brist på erfarenhet av att använda pengar kan leda till betalningsanmärkningar som kan försvåra livet i många år. Beträffande vissa unga nämns också att brottslighet glorifieras på sociala medier och att skaffa ”lätta” pengar genom brottslighet. Dessutom lyftes det fram i workshopparna att studiestödet inte räcker till och att det inte uppmuntrar till studier.

I sitt meddelande till beslutsfattarna betonade ungdomarna som deltog i workshopparna att ekonomifostran borde förbättras och ekonomiska färdigheter borde undervisas redan i lågstadiet. I lösningarna upprepas också ett bättre utbud av studiestöd och arbetsplatser samt satsningar på hälsovård och ungdomsarbete. Att klara sig på sin lön nämns också.

”I skolan måste det pratas om snabblånens faror och problem med delbetalningar. En person med gott självförtroende behöver inte dyra märken för att duga.”

”Ekonomisk fostran i skolorna!”

”En lön som man klarar sig på!”

Unga får välbefinnande av god hälsa, familj, de närmaste och vänner, samt hobbyer eller fritidsmöjligheter.

God hälsa	51 %
Familj och närmaste	46 %
Hobbyer och fritidsmöjligheter	42 %
Vänner	40 %
Ingen oro om pengar	36 %
Tillräcklig sömn och vila	21 %

Välj fyra saker som ger dig välbefinnande. Tabell 2: De saker som ger mest välbefinnande. Antal respondenter 7 081, antal svar som valdes 27 905.

Fler än hälften av alla unga som svarade på hörandet nämnde god hälsa bland de fyra saker som ger mest välbefinnande. I de ungas värld nämns familjen och de närmaste, hobbyer eller fritidsmöjligheter, vänner och att inte oroa sig för pengar oftast som saker som ger välbefinnande.

Pojkar nämnde god hälsa samt hobbyer och fritidsmöjligheter bland sina fyra saker som ger välbefinnande oftare än andra. Flickor nämnde familjen eller de närmaste samt vänner oftare än andra. Personer som ingår i könsminoriteter nämner oftast vänner samt möjligheten att vara sig själv bland de fyra saker som ger välbefinnande.

Deltagare under 13 år, 13–15-åringar samt 16–18-åringar nämnde oftast god hälsa, hobbyer och fritidsmöjligheter, familjen och de närmaste samt vänner bland de fyra saker som ger välbefinnande. Bland 16–18-åringar betonas bristen på oro över pengar mer än bland de yngre åldersgrupperna.

I de äldre åldersgrupperna betonas den ekonomiska situationens betydelse i att ge välbefinnande. 19–21-åringar och 22–24-åringar nämnde oftast bristen på oro över pengar samt familjen och de närmaste som saker som ger välbefinnande. Nästan hälften av dem som var 25 år eller äldre nämnde oftast god hälsa bland sina fyra saker som ger välbefinnande.

De som studerar i högstadiet, på andra stadiet och i högskola nämnde oftast god hälsa, familjen eller de närmaste, hobbyer eller fritidsmöjligheter, brist på oro över pengar samt vänner bland de fyra sakerna som ger välbefinnande.

De som deltar i verkstadsverksamhet och de som är arbetslösa valde oftast bristen på oro över pengar bland sina fyra saker som ger välbefinnande. 38 procent av dem som deltar i verkstadsverksamhet nämnde familjen och de närmaste och 35 procent nämnde möjligheten att vara sig själv bland de fyra sakerna som ger välbefinnande. Bland de övriga respondenterna nämndes oftast ett meningsfullt arbete, tillgången till läkare eller hälsocentral samt en varierad, lämplig kost bland de fyra sakerna som ger välbefinnande.